

DRAME NI

DRAMSKI LIBRETO

**PROSLAVE OB DNEVU, KO SE JE STAVBA SNG DRAME
LJUBLJANA KONČNO SESULA V PRAH**

Opomba:

V zavedanju, da bo spodnje besedilo morda užalilo nemalo ljudi, bi na tej točki rad_a izpostavil_a, da gre za parodijo in satiro, ki obravnava širšo sliko in nikakor ni osebna kritika posameznikov, omenjenih v sledečem besedilu. Avtor_ica si najgloblje želi, da se stališče, ki ga besedilo zavzame do družbe, loči od osebnih odnosov ter spoštovanja, ki ga do nekaterih omenjenih oseb čuti. In da se tudi sam_a zaveda lastne nekompetentnosti delovanja v obravnavanem svetu.

Edino, kar je resnično bistveno, je neizogiben propad dotrajane inštitucije, o kateri govorimo.

Režija (predlog)

Nina Rajić Kranjac

Akterji proslave

(bivši) zaposleni v SNG Drama Ljubljana
(bivši) ministri in ministrice za kulturo Republike Slovenije
(bivši) direktorji in direktorice SNG Drama Ljubljana
(bivši) arhitekti nove stavbe SNG Drama Ljubljana

Prizorišče

Ruševine SNG Drame Ljubljana
urejeno zgolj toliko, da je za publiko varno,
razen stolov za občinstvo (t.j. ostanki stolov iz dvorane)
in fotelja za povezovalko, oder ni posebej urejen -
je ruševina.

Dress code

Formalna črnina in harlekin rdeča, Drama merch,
predstavniki vlade v tradicionalno nesrečni vijolični,
Rozman v stalnem kostumu.

Povezovalka

Ves čas prisotna na levem delu odra na fotelju,
napoveduje v stilu šepetanja replik in didaskalij,
le da šepeta na mikrofona.

Gaja Pöschl

Glasbena oprema

Jurij Alič

Catering

Joži in Vesna
iz internega bara

Fotografije

Mediaspeed

Za varnost skrbi (bivša) varnostna služba SNG Drama Ljubljana, sedežni red urejajo (bivši_e) hostesniki in hostesnice, blagajna zbira prostovoljne prispevke za gradbo nove stavbe in prodaja merch, gradbeniki in PGD skrbijo za varnost dogodkov na ruševinah.

1. Repa

Trušč prihajajoče publike se poleže. Hostesna služba je poskrbela, da so vsi našli svoja sedišča in ugasnili mobilne telefone.

Na ruševine Drame se usede Janez Škof in na harmoniko zaigra in zapoje svojo avtorsko skladbo *Repa*.

Pesem je dostopna na povezavi: <https://www.youtube.com/watch?v=fLmcueacWR4>
Ali pa o besedilu povprašate kar avtorja samega, gotovo je nekje v bližini.

Ko se pesem začne, Joži in Vesna med publiko in nastopajoče začneta delit kozarce viskija. To traja do konca proslave, njun namen je čim bolj opiti vse prisotne; publiko in nastopajoče.

Bolj čustveni člani ansambla SNG Drama Ljubljana glasno hlipajo.

Celotno proslavo in spreved divje fotografira Mediaspeed.

Trajanje: 10 min.

2. Nagovor tišine

Na prizorišče prihlipa Vesna Jurca Tadel. Postavi se pred mikrofonski in na plano potegne govorni.

Napovedovalka napove minuto tišine.

Minuta tišine.

Napovedovalka povabi govornico, da odide z odra.

Vesna Jurca Tadel odloži neprebrani govorni na ruševine in odide z odra.

Na prizorišče prihlipa Asta Vrečko. Postavi se pred mikrofonski in na plano potegne govorni.

Napovedovalka napove minuto tišine.

Minuta tišine.

Napovedovalka povabi govornico, da odide z odra.

Asta Vrečko odloži neprebrani govorni na ruševine in odide z odra.

Na prizorišče prihlipa Nataša Pirc Musar. Postavi se pred mikrofonski in na plano potegne govorni.

Napovedovalka napove minuto tišine.

Minuta tišine.

Napovedovalka povabi govornico, da odide z odra.

Nataša Pirc Musar odloži neprebrani govorni na ruševine in odide z odra.

Trajanje: 10 min.

3. Ti ne boš nikoli vrba

Šepetalk napove naslednjo točko.

Upokojeni člani ansambla se v morda že nekoliko opitem žuborižu vrnejo na oder, kjer so nekoč stali. Tik ob korenine podrtega kostanja.

Postavijo se v zborček in zapojejo uglasben odsek pesmi *Vrba* Gregorja Strniše, v glasbeni opremi Jurija Aliča. Ker so nekateri člani že precej časa upokojeni, lahko pozabljajo besedilo in mešajo kitice. Gaja Pöschl strumno prišepetava in, kadar se spozabi, komentira v mikrofon.

Gregor Strniša: *Vrba* (izbrani prirejeni odsek)

Vir: Strniša, Gregor. *Vesolje*. Cankarjeva založba v Ljubljani, 1983. Str. 133-142.

*Ti se ne boš nikol podrla, ker se tud kostanj ne podre.
— Tu je nekoč stal en kostanj, pravi kdo in gre naprej.
Ampak ob neskončni reki, ki za njim temni, šumi,
v lastni lepi listni kletki isti kostanj še stoji.
To je živa čarovnija zemlje, vode in neba,
da sekira, ki ubija, nikdar nič ne pokonča.*

*Smo v začaranem kraljestvu zveste zemlje, strogih zvezd.
— Bela hiša v belem mestu, ne palača do nebes.
Kjer stoji vitka palača, je nekoč raslo drevo.
Ne, skoz stene, okna, vrata, kostanj še zmeraj sega v noč.
In zato plava palača v noči včasih ko privid.
Vsak trd in zelen divji kostanj ruši, ropa beli zid;*

*Kdaj pa kdaj v deževni pomladi, ko greš po mestu naokrog,
zaznaš bežen dotik živali, v dlani za hip začutiš Rog.
V sami senci režijske mize — pazi, da ne stopiš vanj —
stoji iglasto mravljišče in za tabo skorjast strah.
Teče starodavna reka, stara kakor grad nad njo.
Tudi ta roka in ta gesta bo, ko drame več ne bo.*

Ves ta čas spotlight osvetljuje štor padlega kostanja med ruševinami.

Iz publike lahko slišimo Jurija Zrneca, ki glasno poje z njimi.

Vesna Jurca Tadel glasno joka in se usekuje.

Jurij Alič krinđa.

Trajanje: 15 min.

4. Od A do Č

Na oder prikoraka izr. prof. dr. Aldo Milohnič. Ima pripravljen govor o zgodovini stavbe SNG Drama Ljubljana in njenem pomenu za slovensko gledališče nasploh, a začne z anekdoto, ki se preljuje v govor o njegovih izkušnjah v Drami. Doda še nekaj drugih postranskih informacij, morda o ženi in sinu, ki ljubeče ploskata iz publike.

Dr. Milohnič temeljito razloži zgodovino Drame in slovenskega gledališča na sploh.

Primer odseka govora:

Zanimivo je, da – vsaj v teoriji – v avtoritarnih režimih politični škandali niso tako pogosti kot v demokratičnih. Seveda ne zato, ker v teh režimih ne bi obstajali družbeni konflikti, temveč zato, ker ne poznajo instance javnosti, ki je predpogoj, da se škandal sploh zgodi. Upoštevajoč to tezo bi morda lahko sklepali, da je za družbo dobro, če je preprejena s političnimi škandali, saj bi bila pogostost škandalov eno od meril njene demokratičnosti. A to bi bila vendarle teoretsko vulgarna in analitično naivna interpretacija, kajti politični škandali imajo tudi družbeno škodljive posledice. Težava s škandali (tudi gledališkimi) je namreč v tem, da navadno ne prispevajo k politični aktivaciji državljanov, temveč imajo v končni konsekvenci prav nasproten učinek – utrjujejo njihovo politično apatičnost /.../ Politično gledališče je koncept, ki je po eni strani odprl neko novo epistemološko polje v teoriji scenskih umetnosti, po drugi strani pa je to polje preprečeno s številnimi pastmi, ki izhajajo iz njegove inherentne protislovnosti. Na to so opozorili že mnogi, ki so se ukvarjali s tako imenovano politično, angažirano ali subverzivno umetnostjo; med prodornejšimi novjšimi prispevki na to temo, ki so izšli v Sloveniji, je npr. članek Lidije Radojević, ki pravi, da je »to, kar se danes izdaja za politično umetnost, prej kot nekakšen emancipacijski prostor, mesto sprave, kjer je dovoljeno povedati kar koli, izraziti nestrinjanje z družbeno ureditvijo, torej mesto, ki nadomešča resen družbeni upor, delegacija, ki naredi nekaj namesto nas, ki zadovolji tako tiste, ki vladajo (umetniška svoboda je neodtujljiva), kot tiste, ki imajo radi revolucijo s kavča« (366). Gledališke kulise nikoli niso bile, in tudi ne morejo biti, revolucionarne barikade, a to seveda še ne pomeni, da so gledališčniki nujno in po definiciji salonski revolucionarji. /.../ Današnji umetniki, ki delujejo v demokratičnih državah, se lahko pri svojem ustvarjanju sklicujejo na ustavno zagotovljene pravice in svoboščine, kar je nedvomno velik civilizacijski dosežek, vendar ima na žalost tudi to svoje slabe strani. Sodobni umetnik je namreč ujet v primež pravne ureditve, ki mu z vsakim novim predpisom zabije količek v ograjo umetnostnega vrtička in se mu hkrati dobrika s priznavanjem posebnih, samo njemu lastnih pravic, ki jim sam pravim funkcionalna umetniška imuniteta. /.../ A dokler bo obstajala širša nesvoboda, so tudi vse partikularne svobode, vključno s tisto umetniškega ustvarjanja, samo pesek v oči in pogosto, žal, samo priročen izgovor za zatiranje družbe kot celote. To je torej limes, ki ga politično gledališče redkokdaj prestopi, ne le zato, ker samo tega ne bi bilo sposobno narediti, temveč tudi zato, ker bi ta preskok moralo narediti skupaj s svojim občinstvom.

(Vir: Milohnič, Aldo. *Gledališče upora*. Str. 126-127. Znanstvena založba Filozofske fakultete Univerze v Ljubljani, 2021. Dostopno na: <https://ebooks.uni-lj.si/zalozbaur/catalog/download/257/366/5935-1?inline=1>)

Trajanje: od 20 minut do 4h

5. London Bridge

Ko se naveliča govora, igralec Jurij Zrnec skoči na oder in z njega izrine dr. Milohnića. To stori z glasno in humorno interpretacijo pesmi *London Bridge is Falling Down*. Ko konča, požanje bučen aplavz in stoječe ovacije.

*London Bridge is falling down
Falling down, falling down
London Bridge is falling down
My fair lady*

*Build it up with iron bars
Iron bars, iron bars
Build it up with iron bars
My fair lady*

*Iron bars will bend and break
Bend and break, bend and break
Iron bars will bend and break
My fair lady*

*Build it up with gold and silver
Gold and silver, gold and silver
Build it up with gold and silver
My fair lady*

*Gold and silver we've not got
We've not got, we've not got
Gold and silver we've not got
My fair lady*

*London Bridge is falling down
Falling down, falling down
London Bridge is falling down
My fair lady*

Dr. Milohnić med tem svoj govor nadaljuje pod odrom in ga navdušeno razlaga naprej sprva navdušenemu, nato vedno bolj strtemu nadobudnemu študentu režije Marku Rangeu.

Trajanje: 15 min.

6. Prah si, v prah se povrneš

Na oder prikorakajo vsi še živeči ministri_ ce za kulturo in vsi še živeči_ e ravnatelji_ ce Drame. Vsak v rokah nosi pepel enega od umrlih velikanov Drame (nujno sta prisotna oba Šugmana). Pepel drug za drugim raztresajo v ruševine, govoreč mantro *dramatik dramatično dramo do dna*.

Med dogodkom igralec Aljaž Jovanović izvaja tradicionalno mongolsko petje iz grla na glasbeno opremo Jurija Aliča.

Predstavniki Drame in predstavniki ljudstva namesto žalnih besed zelo hitro začnejo podajati lastna opravičila, zakaj pod njimi obnova drame ni bila mogoča in zakaj je ravno pod njimi umrlo toliko dobrih igralcev, čistilk, delavcev, dramaturginj ... Prepričevanje je vedno bolj burno in vedno bolj spominja na predvolilna soočenja.

Primer izgovorov:

Ta hiša je bila neprimerna, še preden je prišel ta minister. Govorilo se je, da ministrstvo ni reagiralo na vdor vode v Dramo, kar seveda ni res. Javnost je treba obvestiti, da je ministrstvo reagiralo takoj in je poslalo izvedenca ter plačalo 330.000 evrov, da se izvede ta sanacija. Zdaj bomo videli, kako naprej. Kar ima hiša zagotovljeno, so tiste osnove, da lahko deluje nemoteno v okvirih, ki so bili dani že pred tem.

(Vasko Simoniti, november 2021 .

Vir: <https://n1info.si/novice/slovenija/simoniti-ta-hisa-je-bila-neprimerna-se-preden-je-prisel-ta-minister/>)

Aljaž Jovanović začne prižigati sveče. PGD popeni, ker je na ruševinah to res nevarno. Kljub opozorilom Jovanović ne odneha, temveč gasilcem razlaga o pomenu odpiranja čaker. PGD igralca kljub bučnemu upiranju, zaprejo v gasilski avto, kjer ostane in žalostno poje iz grla do naslednjega dne oz. dokler ne ostane brez glasu ali grla.

Svečanost osrednjega dogodka se prelevi v vsesplošen prepir ali valjanje po pepelu umrlih igralcev. Kdo od prisotnih zakrvavi, na splošno pa pretiravajo bolj, kot nogometaši.

Trušč spet privabi Zrneca, ki se vrne k prej peti pesmi.

Šepetalka Gaja Pöschl pokliče policijo.

Trajanje: 25 min.

Naslednji dogodki sledijo tesno drug drugemu in trajajo simultano, v različnih globinah prizorišča.

7. Falling Down

Jurij Zrnec spet skoči na oder in Gaji Pöschl ukrade mikrofon. Napovedovanje postaja nemogoče, Gaja se dere na vsa pljuča. Zrnec glasno in strumno na mikrofon poje *London Bridge is Falling Down*. Pesem ponavlja in ponavlja in flirta z občinstvom, nagovarja vladne predstavnike, mogoče je pohanega piščanca, ki ga je pripravila Vesna, Joži pa mu ves čas dotaka pijačo. Dr. Milohnič v publiki nadaljuje govor.

*London Bridge is falling down
Falling down, falling down
London Bridge is falling down
My fair lady*

*Build it up with iron bars
Iron bars, iron bars
Build it up with iron bars
My fair lady*

*Iron bars will bend and break
Bend and break, bend and break
Iron bars will bend and break
My fair lady*

*Build it up with gold and silver
Gold and silver, gold and silver
Build it up with gold and silver
My fair lady*

*Gold and silver we've not got
We've not got, we've not got
Gold and silver we've not got
My fair lady*

*London Bridge is falling down
Falling down, falling down
London Bridge is falling down
My fair lady*

Trajanje: do prekinitve

8. Vidno nevidne

Na oder priteče Eva Kraševc in poskuša imet govor, ki bi umiril situacijo. Preden spregovori, na oder pritečeta Mojca Kranjc in Darja Dominkuš, ki se čutita dolžni, da pripomoreta k debati o gledališču in racionalizaciji situacije. Oz., da jo prevzameta.

Nivo pasivne agresije skokovito naraste.

Nobena od omenjenih oseb se ne moti v zavzetju svoje pozicije.

Primer govora:

Drama je zame posebno gledališče, zato objektivno težko ocenjujem njen trenutni položaj. Gre za gledališče, ki nosi težo nacionalnega, kar je svojevrstna odgovornost. Drama je nastala v specifičnem zgodovinskem trenutku, takrat je imelo gledališče še nekoliko drugačno poslanstvo kot sedaj, in s tem tudi družbeno vlogo. Mislim, da se je od takrat marsikaj spremenilo in tudi vlogo nacionalnega gledališča je potrebno ponovno premisliti v vsakem obdobju tudi glede na čas in družbeno-politične okoliščine. V družbi trenutno zaznavam porast konservativnosti, morda je to eden od odgovorov na vsesplošno negotovost in strahove, ki jih doživljamo. Jaz ne maram konservativizma. Ne v življenju, ne v gledališču.

(Bunderla, Anja: Začaranost z dramaturgijo ali Eva Kraševc. Intervju. SiGledal, 20. 12. 2013. Dostopno na: <https://veza.sigledal.org/prispevki/zacaranost-z-dramaturgijo-ali-eva-krasevec>)

Kaj govorita Mojca Kranjc in Darja Dominkuš, je vseeno, saj je (če nadalje navajam zgornji intervju) dramaturgija eden najbolj spregledanih poklicev v gledališču in je najboljša, če je neopazna. Poleg tega je ključno, da se medijsko izpostavi zgolj mlado generacijo.

Zrnec nekje na prizorišču poje.

Politiki se tepejo.

Dr. Milohnić v publiku razlaga.

Alič poskuša popraviti tonalnost situacije.

Gaja v ozadju dogajanje divje komentira preko Instagrama.

Trajanje: 20 min.

9. Hlapčevalke

Na prizorišče prisopiha Tatjana Stanič, za sabo vodi Arkota, ki ima v rokah kup tekstov. Vsem v roke da tekst in nakaže, naj berejo, kot je treba.

Kratka tišina, ko Zrnec pije in ne more hkrati peti.

Dramaturginje in lektorja začnejo brat tekst, sestavljen iz odlomkov Cankarjevih dram. Besedilo govori o hlapčevanju in vodenju slovenskega naroda in o hrepenenju, ki čaka na drugi strani mostu.

Primer besedila:

Primer besedila ne bom vstavljal_a, saj je popolnoma jasno, da celotna dramaturško-lektorska zasedba SNG Drame Ljubljana zmore napraviti satirično sintezo Cankarjevih besedil precej bolje od v tekst vpisanega fikcijskega lika atovrja_ice, zaradi česar se jim le-ta globoko klanja in jim prepušča popolno svobodo grajenja tega prizora.

Igralke Polona Juh, Nataša Barbara Gračner idr. dive ter "divani" Drame užaljeno komentirajo iz publike, da je nastopanje v njihovi domeni, in posegajo po pijači.

Tekom branja se nastopajoči povežejo v skupinico, se pobotajo in objeti na odru skupaj pijejo naprej.

Trajanje: 20 min.

Po koncu branja objeti pivci ostanejo na robu odra in druženje nadaljujejo privat.

10. Dive in divani

Ker sta NBG in PJ preveč užaljeni, da so dramaturgi zasedli spotlight, že med njihovim performansom zasedeta oder in začeta igrati svojo točko na programu. Ostali sodelujoči v točki to hitro opazijo in jima ne pustijo, da nadaljujeta sami.

Nataša Barbara Gračner, Polona Juh, Nina Ivanišin, Marko Mandić (seveda gol ali v belih spodnjih hlačah) in Rok Vihar uprizorijo izsek iz SINTEZE FUTURISTIČNIH SINTEZ ALI READY-MADE SCENARIJI ZA SLAVNOSTNE KOMEMORACIJE SMRTI GLEDALIŠČA (Avtorji: Artaud, Semenič, Frljič, Forced Entertainment. Dostopno na in prirejeno s strani RŠ: <https://radiostudent.si/kultura/teritorij-teatra/smr-t-teatra>)

Primer izbire odseka za uprizoritev: **AVTOPSIJA SUBJEKTA GLEDALIŠČA**

Dne 3. oktobra 2011 je bilo ob osmi uri zvečer kot vzrok smrti subjekta Gledališče ugotovljeno sledeče: subjekt Gledališče ni preminul v okoliščinah, ki bi jih zadal drugi subjekt, kot je bilo v forenzičnih krogih sprva domnevano. Subjekt Gledališče ni žrtev umora, uboja ali nesreče, ki bi jih povzročil drugi subjekt. Na njegovem telesu ni znamenj nasilnega ravnanja ali zlorabe. Ker telo subjekta Gledališče ne kaže znakov, ki bi napeljevali na zločin, zaključujemo, da je umrl naravne smrti.

Avtopsija telesa subjekta Gledališče je kljub temu pokazala, da ni umrl zaradi visoke starosti, kot se v primeru naravne smrti navadno ocenjuje. Subjekt Gledališče je na dan svoje smrti štel več kot 300 let, kar je za subjekt njegove genealogije zaskrbljujoče malo. Subjekt Gledališče je umrl mlad, obet smrti je presenetil tako njegove svojce kot sopotnike.

Današnjega dne smo po skrbnem prerezu in dedukciji dejstev, ki nam jih je subjekt Gledališče priskrbel s svojim telesom, sklenili, da je vzrok njegove smrti redka avtoimunska bolezen, in sicer lenoba.

Navajamo strokovno definicijo lenobe za tiste poslušalce, ki se s to pretresljivo boleznijo še niso srečali: lenoba je odklanjanje aktivnosti ali naporov navkljub sposobnosti, da se jih subjekt udeleži. Gre za kompleksno stanje, v katerem subjekt nenamerno zavira samega sebe z ohranjanjem pridobljenih pogojev, ki se mu zdijo v oziru na vso potencialnost naravnega življenja optimalni. Subjekt torej ne stori ničesar, kar bi pridobljene ali naključno formirane pogoje preseglo, saj je z izgotovljenim zadovoljen.

Ker je avtopsija znanost o posameznem, nas tudi v primeru smrti subjekta Gledališče zanimajo individualni vzroki za nastop njegove bolezni, za katero je patologija verjela, da je pridržana za človeške subjekte najmlajše generacije. Med svojimi raziskavami, med raztelešanjem subjekta Gledališče, smo presenečeni ugotovili, da izvora njegove lenobe ni iskati daleč v zgodovini umetnosti, prav tako se je njegova lenoba razvijala zgolj lokalno in ni zajela celotnega organizma. Žal pa je uničila toliko podpornih celic, ki jih je prepoznala kot sovražne, da ni oslabil samo nek posamezen ud subjekta Gledališče, pač pa njegovo celotno telo.

Patologija ni moralna disciplina, pa si vendar dovoli izreči sožalje svojcem in sopotnikom, ki jih je prezgodnja smrt subjekta Gledališče pretresla, razjezila ali razžalostila. Sporočamo tudi, da bodo posmrtni ostanki še lep čas na ogled v gledališčih širom Evrope in doma.

SINTEZA FUTURISTIČNIH SINTEZ ALI READY-MADE SCENARIJI ZA SLAVNOSTNE KOMEMORACIJE SMRTI GLEDALIŠČA

1. SCENARIJ ZA KOMEMORACIJO L. 2012: BRUNO CORRA, EMILIO SETTIMELLI: NEGATIVNO DEJANJE (priredba)

Vstopi **GLEDALIŠČNIK**, se razburjeno sprehaja in ponavlja: Fantastična stvar! Neverjetna! Obrne se proti občinstvu, je razkačen, ko ga vidi, nato pride do predodnja in kategorično:

GLEDALIŠČNIK: Jaz... vam nimam prav ničesar povedati! ... Spustite zastor!

Zastor

6. SCENARIJ ZA KOMEMORACIJO L. 2017: UMBERTO BOCCIONI: GENIJ IN KULTURA (priredba s strani RŠ)

GLEDALIŠČNIK se z rokama prime za glavo: To je strašno! Ven moram iz tega! Prenoviti se! Dvigne se, s tresočimi rokami trga liste, ki jih jemlje iz mape z dramsko predlogo in režijskimi napotki. Te prazne, obrabljene geste. Vse je nepopolno, bedno! Oh! Umetnost!

KRITIK razdražen, a ne preveč, napol sprašujoč Gledalko, napol govoreč sebi: Pa kaj je s tem burkežem da se tako vznemirja in kriči?

GLEDALKA ne da bi pogledala: Ah! Gledališčnik je.. Rad bi se prenovil, pa nima beliča!

KRITIK začuden: Čudno! Gledališčnik! Nemogoče! Že dvajset let študiram ta čudoviti fenomen, pa ga ne poznam. Opazuje z arheološkim zanimanjem. To je norec! Ali pa propagandist! Prenoviti hoče?... Ampak ustvarjanje je radostna stvar. Umetnost nastaja spontano, v tišini, v zbranosti...

Duh kot duh, pravi Hegel...

GLEDALIŠČNIK še vedno bolešno vije z rokami: Slava! Ah! Slava! Stisne pestil. Močan sem!

Mlad sem! Z vsem se lahko spopadem! Oh! Boja električna luč! Elektrizirati množice! Jih razvneti! Obvladati!

GLEDALKA gleda s pomilovanjem: Siromak! Brez denarja...

GLEDALIŠČNIK prizadet: Ah! Ranjen sem! Proti Kritiku: Vi! Vi, gospod, ki ste človek...

Pomagajte mi!

KRITIK: Počasi... Bodimo natančni. Jaz nisem človek, jaz sem kritik. Sem človek kulture.

Gledališčnik je človek, je suženj, je otrok, torej se moti. Med naravo in gledališčnikom sta kritik in zgodovina. Zgodovina je zgodovina, to je subjektivno dejstvo, to je, kot bi rekli: dejstvo, torej zgodovina. Ker če bi bil objektivno... Ob teh besedah Gledališčnik, ki je osuplo poslušal pade na blazine kot od strele zadet. Kritik tega ne opazi, obrne se in išče po knjigah.

GLEDALKA prepadeno vstane: Moj Bog! Ta ubogi mladenič umira! Poklekne h Gledališčniku in ga nežno boža.

GLEDALIŠČNIK se zave: Oh! Gospa! OH! Ljubezen! Vedno bolj oživlja. Če bi vedeli, kako strašna stvar je bitka brez ljubezni! Ljubiti hočem, razumete?

GLEDALKA se odtrga od njega: Prijatelj moj, razumem vas... ampak zdajle res ne utegnem...

KRITIK v hudi zadregi: Kaj se dogaja?

GLEDALKA razdraženo: Pridite! Pomagajte mi, treba mu je razrahljati ta voz, ki mu stiska vrat!

KRITIK v zadregi: *Trenutek! Skrbno pospravlja knjige Hegel... Kant... Aristotel... Baumgarten... GLEDALKA* si prizadeva okrog mladeniča, razdraženo zakriči: *Tecite! Pridite sem, pomagajte mi! Navsezadnje je umetnik, ki umira za ideal...*

KRITIK se skrajno previdno približa: *Človek nikoli ne ve... Vročekrvnež... Strastnež... Se nima v oblasti... brez kulture.. skratka, raje imam mrtve. Umetnik mora biti... Se spotakne, nerodno pade na gledališčnika in ga z nožem za papir zabode v vrat*

GLEDALKA kriči in se dvigne: *Morilec! Ubili ste ga! Čisto rdeči ste od krvi!*

KRITIK se dvigne, še bolj nerodno: *Jaz, gospa? Rdeč? Bognedaj! V vašem primeru gre za politični daltonizem...*

GLEDALKA: *Dovolj! Pobere svoje stvari. Jaz grem, pozno je že! Ko odhaja Ubogi mladenič! Odide.*

KRITIK: *Pozorno opazuje mrtvega Gledališčnika. Saj je res mrtev! Ah! Zdaj lažje diham. Napisal bom monografijo... Gre k svoji mizi. Iz predala vzame meter dolgo belo brado in si jo natakne na obraz. Nadane si očala, vzame papir in svinčnik, nato išče med knjigami, a ne najde. Se ujezi in kriče udarja s pestmi. Poetika! Kje je Poetika? Jo najde in z užitkom stisne k sebi debelo knjigo. Ah! Tukaj je! Poskakovaje gre do mrtvega Gledališčnika in počepne k njemu. Gleda truplo in govoreč naglas piše. Okrog leta 2011 je v Sloveniji odcvetel čudovit umetnik... Iz žepa potegne meter, izmeri truplo. Kot vsi veliki je meril 1, 68... bil širok.... Medtem ko govorim, se spusti zastor.*

Uprizarjajo zelo glasno, čez trušč pretepa politikov in prijateljevanja dramaturgov in Zrnec vsake toliko vpade vmes kao impro nemi lik. Dive in divani se borijo za slišnost in besno recitirajo svoj tekst.

Nihče ne upošteva glasbe. Jurij Alič da odpoved.

Gaja je začela uživati v kaosu, Instagram pregoreva.

Jurij Alič je, vdan v realnost, situaciji podložil živahno glasbo, da nas malo podžene.

Joži deli pijačo.

Vesna je šla po še piščanca.

Ko nastopajočim zmanjka teksta, ga začnejo brat od začetka. Zrnec spet poje.

Na prizorišče se končno pripelje policija.

Trajanje: 20 min.

11. Zgodba o tugi

Juriju Zrnecu se v grlu zatakne piščanec. Nastane kratka tišina, ko se nastopajoči duši. Na oder priteče Bojan Emeršič v svojem kostumu iz Diktatorja in na Zrnecu izvaja heimlichov prijem.

Odrski delavci, intendant, čistilke idr. navadno nevidni delavci drame uprizorijo izsek iz Tugomerja z lastnim komentarjem. To počnejo zelo precizno, z veliko ljubezni in veliko bolj profesionalno, kot kdor koli na tem dogodku.

Policija se pridruži pretepu politikov.

Zrnc izpljune piščanca.

Primer Zgodbe o tugi:

(Prirejeno po: Jurčič, Josip. *Tugomer*. Samozaložba. Dostopno na dLib:
<http://www.dlib.si/details/URN:NBN:SI:DOC-2GL4VAVT>)

ODRSKI DELAVEC

A da, vse to pomeni rat in boj. Prav kakor sivi volk se tiho skozi leta seli v hišo drame, kroti že krotko čredo in kolje tam po kljubujoči umetnikariji, Tako udarja močni vodja v slovensko gledališče.

INTENDANT

Oh, Šugman pomagaj! Nekdaj naš rod sodeloval je v osvoboditvah, zdaj žre drobtine v uprizarjanju pisarov starih preživetih. Že leta se pogaja brez rešitve, hira zdaj na ruševinah. Zli Bes naj vanje pade! Kaj meniš ti? Zakaj so taki?

VIDEAST

Kaj vprašaš? Vsak otrok ti zna povedat: Oni hote umetnika ukrotiti, da bil bi jim pokoren, sličen človek brez pravde in svobode.

ČISTILKA

Pucam, pucam, povsod sama svinjarija.

ODRSKI DELAVEC

Še mnogo ostrih jezikov in težkih gest imamo v deželi.

INTENDANT

A ni več silnih mož, ki so jih uprizorili - kakšna je mladina, se sprašujem. Junaštva starcev niso ji več znana.

VIDEAST

A kje je še kdo tak, bistrourni, voljan boja?

ČISTILKA

Pucam, pucam, povsod sama svinjarija.

ODRSKI DELAVEC

Ena je, študentka – tugo meri, z jezikom ostrim in uprizoritveno vizijo.

VIDEAST

A kje je zdaj?

ODRSKI DELAVEC

Tu se skriva, v publiko. Molče nabira materiala, da bo naslednja uprizoritev razkrinkala kar največje svinjarije.

ČISTILKA

Pucam, pucam, povsod sama svinjarija.

Intendant skoči v publiko in privleče še čisto zeleno študentko AGRFT, v kakem prvem ali drugem letniku gledališke smeri.

Izbor študentov na voljo na sledeči povezavi: <https://www.agrft.uni-lj.si/studij/studenti/album-studentov/>.

TUGO-MERA

Ni tako težko. Bolj kot kako, je treba, da takoj začnemo, kasniti se ne smemo več. Čas beži in pohlevnost ne sme nas prehiteti. Takoj, ta dan, ta hip začeti igro. Večino naših moramo zbuditi. Vem, Sloveni so mehki ljudje, kot lipov les – Boga in Bes režeš od njih. Zadnje čase pa so obrezani volje do življenja. A slej ko prej, četudi z ruševin, ko dirjat treba je v smrt, se prebude! Jezik, ki ima braniti si svobodo, ustvarjanje, ljubezen, vedno je nabrušen, plesa zmožen in brez straha se oblati.

ČISTILKA

Pucam, pucam, povsod sama svinjarija.

TUGO-MERA

Jaz ljubim in sovražim, vse naravnost. Preveč je prašnega, korektnosti v teatru, previdnosti, da ja ne bi pohodili zlatih prstov, skrivanja pred tem, kar res nas tepe. Dolžnost in volja žene me na ta mrtvaški oder. Da vabim vas - v boj!

VIDEAST

A kdo bo hotel? Komu se bo dalo?

INTENDANT

Kdo ne trepetja za službo, status, teh par evrov plače?

ODRSKI DELAVEC

Stradajo nas kot golazen, nič nimamo izgubiti.

TUGO-MERA

Vse za dobiti!

ČISTILKA

Pucam, pucam, povsod sama svinjarija.

TUGO-MERA

Treba bo popucat vso to svinjarijo, enkrat za vselej!

Čistilki vzame metlo in se spravi nad kup pretepajočih se politikov in policajev, hkrati pa spodbuja publiko, da se ji pridružijo, glasno kričeč: "Gremo pucati, ajmo!" V približno dveh minutah pretepači nokavtirajo Tugo-mero. Omahne, kričeč:

TUGO-MERA

Vse zaman!

Videast, intendant, odrski delavec in čistilka se zberejo nad padlo borko. Zmajujejo z glavami.

VIDEAST

Čarodejka! Mrtva je pala od tegote besne.

ODRSKI DELAVEC

Od žalosti jej v žilah kri zevrela ter srce nje zdaj v prsih je zalila.

INTENDANT

Ti, spasilj naš, na križ razpeti, Odvrni kletvo njenih ust otrovnih!

ČISTILKA

C, c, c, c ... Tok si pucala, da si se znucala!

Čistilka nezavestni Tugo-meri vzame metlo in jo pomedu z odra. Potem se pretvarja, da je metla mikrofona, zavzame center in izbruhne v pesem Tok sem pucala, da sem se znucala (avtor: Katarina Mala). Ostali prisotni plešejo v stilu Bakoviča v Mrakijadi ter pojejo back-vokale.

*A boš tud kej naredu a boš sam u luft gledu
lahko bi mi pomagu, posodo gor bi zlagu
skoz rabiš navodila, ljubezen moja mila
se delaš da ne znaš, da bi nardila jaz*

*Tok sem pucala, da sem se znucala
da sem se znucala oh jej je jej
Tok sem pucala, da sem se znucala
da sem se znucala oh jej je jej*

*Plešeš ko balerina, ker zmanjkalo je plina
imam že polno glavo, raj pejdi ven na kavo
ne veš kje bi se lotu, bojiš se da b' se zmotu
premakni mi omaro, pospravi to kitaro*

*Tok sem pucala, da sem se znucala
da sem se znucala oh jej je jej
Tok sem pucala, da sem se znucala
da sem se znucala oh jej je jej*

*Sej vem, sem kriva sama, sem kakor tvoja mama
nikol ti ni blo treba, ker ženska nej to dela
tako sem se odločila, da te bom prevzgojila
začneva od začetka, od petka pa do petka*

*Tok sva pucala, da sva se znucala
da sva se znucala oh jej je jej
Tok sva pucala, da sva se znucala
da sva se znucala oh jej je jej*

*Tok sva pucala, da sva se znucala
da sva se znucala oh jej je jej
Tok sva pucala, da sva se znucala
da sva se znucala oh jej je jej*

Ko se pesem konča, se delavci profesionalno priklonijo in odidejo z odra.

Za razliko od vseh ostalih, ki vztrajajo v trušču.

Trajanje: 20 min.

12. Krasna nova stavba Drame

Situacija se s pričo izčrpanosti vseh nastopajočih nekoliko umirja. Manko trušča izrabi zase naslednja točka.

Arhitektki Meta Hočevar, Majda Planinšček in predstavnik arhitekturnega podjetja Bevk Perović po svojih zmožnostih poustvarijo utopični prizor Zorca na mizi iz predstave Kralj Ubu (r. Jernej Lorenci, 2016) tako, da preko predstavljanja utopične realnosti predstavijo svoje načrte za prenovo drame iz leta 1996 in 2017.

Primer prizora:

(Delna transkripcija in priredba omenjenega prizora iz video-najave, dostopne na:
<https://www.youtube.com/watch?v=sQ5Mgs81Xwo>)

Meta Hočevar skoči na mizo s koleščki in govori monolog, ostala prisotna jo potiskata in vsakujeta z morebitnimi arhitekturnimi komentarji.

Lej to - Drama! Čist prenovljena, a jo vidiš! (*smeh iz publike*) Lej to, kakšno podzemno parkirišče ima spodaj! In čist nabit je avtomobilov! (*smeh iz publike*) Dej obrni me, greva mal not pogledat. Stop! Lej to - dvorana, obnovljena, lej kok majo placa za noge ljudje! (*smeh iz publike*) Vse loh stegnejo, lej. Kaj pa igrajo? Lej, igrajo vse drame slovenskih dramates! Pa kok jih je in čist vse so Gruma dobile! (*smeh iz publike*) Sam Katarine Morano ni zraven ... Dej obrn me, greva nazaj arhitekturo gledat. (*smeh iz publike*)

Meta Hočevar nadalje razlaga svoje nikdar uresničene plane za novo stavbo SNG Drame Ljubljana.

Politiki v ozadju se divje pritožujejo, polovica jih je že v lisicah.

Gaja se odloči, da se ne bo več družila z mano, ker sem jo pripravil_a do tega, da to moderira.

Trajanje: 20 min.

13. Drama Drami

Glasbe ni več, ker se je Jurij Alič že zdavnaj naveličal in šel domov. Politiki so pospravljani v marice. Dramaturgi so se napili do nezavesti. Divam in divanom je zmanjkalo teksta. Zrnec liže septoleto, da bo lahko nadaljeval. Do mikrofona se pribori Saša Pavček in začne recitirati odo *Drama Drami*, ki jo je (oz. jo bo) napisala posebej za to priložnost.

Ustvari se slavnostna kolona. Pogrebci Nejc Cijan Garlatti, Benjamin Krnetić, Matija Rozman in Igor Samobor poberejo temeljni kamen in ga simbolično postavijo v krsto. Med pogrebci bi moral biti tudi Jure Heningman, a ni prepričan, da je že dovolj časa zaposlen v *Drami*, zato se raje drži na strani.

Vesna Jurca Tadel se spomni, da naj bi bila glavna in se postavi na čelo spreveda. Sledijo ji vsi logično prisotni vladni predstavniki.

Na čelo kolone priteče Bojan Emeršič, še vedno v uniformi iz *Diktatorja*.

Sprevod je povzel pesem Saše Pavček in jo vsi pojejo na vsa pljuča in razglašeno. Samo dr. Milohnič še vedno razlaga zagnanemu Marku Rangeu razne zanimive detajle zgodovine gledališča. Seveda doda tudi, kako je zanimivo, da ima študent enako ime, kot profesorjev sin.

Trajanje: 10 min.

14. Veliki DIKtator

Sprevod se sprehodi mimo stavb: Cankarjevega doma, Miniteatra, MGL, AGRFT, LGL in SMG.

V vsako stavbo vdre nekaj veseljujočih članov Drame.

Emeršič zabada na vhode zastavice z napisom *Drama je tu*.

Dr. Milohnič o vsaki stavbi pove zgodovinsko zanimivost.

Sprevod med pitjem (za katerega še vedno vestno skrbita Joži in Vesna) prispe do ljubljanskih Žal.

Trajanje: 1-2h.

15. Za Dramo

Med tem, ko se spreved pomika, nekaj posameznikov ostane na ruševinah. Najbolj zagrenjeni delavci SNG Drame Ljubljana priredijo freestyle tekmovanje v plesu in praznujejo.

Klemen Janežič med tem izvaja still life performans *Drama bo spet* in gol oz. khm, v klasični butoh opravi, poskuša postaviti kamen na kamen Dramo nazaj. Vsakič, ko postavi na kup nekaj kamnov, se kup zruši in Klemen začne od začetka.

Trajanje: dokler se ne vrne policija, ki je v pripor odpeljala politike, in prisotne razžene.

16. RIP

Sprevod se ustavi in temeljni kamen postavi med Plečnikovo znamenito arhitekturo.

Mediaspeed divje fotografira, prisotni se lomijo v krčih joka.

Predstojniki vseh ostalih ljubljanskih gledaliških hiš tekmujejo v tem, kdo bo ob kamen položil večji in bolj razkošen žalni venec.

Vesna Jurca, Asta in Nataša sprejemajo sožalja, dokler se jim ne polomijo pete na štiklih.
Potem se divje jokajoče pustijo spraviti v limuzine in odpeljati v toplice, saj rabijo oddih. Dr. Milohnič gre z njimi, saj si je prislužil oddih.

Jurij Zrnec in Saša Pavček se, popolnoma brez glasu, borita za to, da bi pela še naprej - seveda vsak svojo pesem. Eden za drugim omedlita.

Vsi gosti so opiti do praga smrti.

Joži končno ostane brez alkohola.
Na tej točki se odloči, da bo ona zaključila proslavo.

Stopi pred kamen in začne brat iz svojih obsežnih knjig zadolžnic in pitja na kredo.
Bere, dokler knjig ne zmanjka.
Do takrat odidejo prisotni eden za drugim počasi domov.
Joži ostane sama.

Drame ni.

Trajanje: do zore.